

L'Avenc de Tavertet. Quan les pedres enamoren

BELINDA PARRIS

RESUM

Quan un es troba amb una casa antiga que literalment li parla, si sou com jo, a l'edat de trenta-quatre anys, i el meu home, en Joaquim Abey, als trenta-nou anys, és possible que se n'engamori i s'impliqui, com a parella, en el projecte sigui quin sigui el resultat. Això és el que ens va succeir juntament amb el meu germà, en Matthew Parris, en la dècada de 1980 quan vam veure l'Avenc per primera vegada al camí de Rupit a Tavertet. Vam comprar la casa a Joan Sarsanedas, el 1997, qui després es va convertir en el nostre mestre d'obres durant la reconstrucció i restauració dels edificis originals; i el que en aquell moment semblava fàcil es va convertir en una cursa costa amunt que va durar gairebé vint anys. La vida de la nostra jove família havia canviat per sempre i els nostres tres fills van començar un viatge sense tornada per bé o per mal. La casa i les casetes van ser restaurades literalment només després de moltes proves i tribulacions, però el 2004 el treball de restauració estava gairebé fet, encara que, a causa de moltes dificultats i de la nostra falta d'experiència, òbviament no seria ja econòmicament viable com a negoci. Havíem gastat molt més del previst i encara no havíem obtingut el permís per a obrir les quatre casetes com a allotjament de turisme rural. Ens vam adonar que hauríem de convertir-ho en una empresa més gran per arribar a final de mes. La dificultat per a encaixar en el marc burocràtic del que es permetia i el que no seguia i seguia, i en alguns moments s'afeblien la nostra energia i alegria originals. L'Andrew Hubble ens va ajudar a connectar la casa amb fonts d'energia renovable, ja que no tenia electricitat. I molts altres veïns i passavolants ens van explicar històries, ens van portar fotografies i, en general, ens van mantenir animats mentre el treball continuava. Al cap d'un temps, el propietari de la masia més propera, a qui no vam caure en gràcia, ens va tallar l'aigua i finalment vam haver de portar-lo a judici després de tres anys sense subministrament. Una boira de dificultats semblava embolcallar-nos i bloquejava la llum dels matins més brillants que deixaven pas a les vistes esplèndides de l'entorn; una energia especial i la bellesa d'aquesta antiga casa i del lloc ens havien captivat aquell primer novembre gelat.

A poc a poc, gràcies a l'ajuda d'un equip per a promoure i ajudar noves empreses, anomenat La Garrotxa Leader, situat a Olot (ara Adrinoc), on ens va enviar l'Oficina de Promoció Econòmica municipal de Manlleu, vam tornar a animar-nos i vam emprendre un camí pioner cap al turisme sostenible. Demanem permís per a construir la nova ala, que el meu marit, Joaquim Abey, ja havia previst que seria necessària per a fer viable el negoci, i, després de sis anys més de paperassa, primerament ens van donar permís de Turisme mentre érem fora de vacances i, posteriorment, durant el mateix any, finalment vam obtenir el permís de planificació a l'octubre del 2006 per construir la part nova.

El que havia de ser una casa familiar amb casetes per llogar va acabar sent molt més, i a un cost considerable, tant des del punt de vista financer com emocional. De vegades em pregunto si l'Avenc resultant hauria estat tan gran si les coses haguessin estat més suaus. El fet és que ara hem creat un lloc amb una perspectiva innovadora que atreu hostes que gaudeixen de la seva autonomia i d'aquest impressionant racó del món, on els problemes disminueixen gràcies a la perspectiva de les vistes del penya-segat, i on els núvols es veuen des de dalt. Els falciots volen tallant el vent, i els voltors i les àguiles s'elevan tan a prop que pots sentir el moviment de les seves ales. Ells sí que viuen en el present. Res no és tan important. Esperem que l'Avenc doni tranquil·litat a tots els que hi vinguin i sempre sigui cuidada per a persones de pau.

Finalment, voldria animar les autoritats locals i centrals a fer que la presa de decisions i el permís de planificació per al sol·licitant d'un projecte siguin tràmits més justos i fàcils, i contribueixin a suavitzar les dificultats que invariablement trobarà en el camí. La societat necessita iniciativa privada i les ruïnes històriques necessiten cura, amor i inversió. El sector públic i el privat han de treballar junts perquè el temps esmerçat a aprovar o rebutjar un projecte s'escurci a vuit setmanes, a fi d'estalviar temps, energia i un estrès emocional innecessari.

RESUMEN

Cuando uno se encuentra con una casa antigua que literalmente le habla, si usted es como yo, a la edad de treinta y cuatro años, y mi marido, Joaquim Abey, a los treinta y nueve años, es posible que se enamore de ella y se enrede, como pareja, en el proyecto sea cual sea el resultado. Esto es lo que nos sucedió junto con mi hermano, Matthew Parris, en la década de 1980 cuando vimos L'Avenc por primera vez en el camino de Rupit a Tavertet. Compramos la casa a Joan Sarsanedas, en 1997, quien luego se convirtió en nuestro maestro de obras durante su reconstrucción y restauración de los edificios originales; y lo que en ese momento parecía fácil se convirtió en una carrera cuesta arriba que duró casi veinte años. La vida de nuestra joven familia había cambiado para siempre y nuestros tres hijos empezaron un viaje sin retorno para bien o para mal. La casa y las casitas fueron restauradas literalmente solo después de muchas pruebas y tribulaciones, pero en 2004 el trabajo de restauración estaba casi hecho, aunque, debido a muchas dificultades y a nuestra falta de experiencia, obvia-

mente no iba a ser ya económicamente viable como negocio. Habíamos gastado mucho más de lo previsto y todavía no habíamos obtenido el permiso para abrir las cuatro casitas como alojamiento de turismo rural. Nos dimos cuenta de que tendríamos que convertirlo en una empresa más grande para llegar a fin de mes. La dificultad para encajar en el marco burocrático de lo que se permitía o no seguía y seguía, debilitándose en algunos momentos nuestra energía y alegría iniciales. Andrew Hubble nos ayudó a conectar la casa con fuentes de energía renovable, ya que no tenía electricidad. Y muchos otros vecinos y pasavolantes nos contaron historias, nos trajeron fotos y, en general, nos mantuvieron animados mientras continuaba el trabajo. Después de un tiempo, el propietario de la masía más cercana, al cual no caímos en gracia, nos cortó el agua y finalmente tuvimos que llevarlo a juicio después de tres años sin suministro. Una niebla de dificultades parecía envolvernos y bloqueaba la luz de las mañanas más brillantes que dejaban paso a las vistas espléndidas del entorno; una energía especial y la belleza de esta antigua casa y sitio nos habían cautivado ese primer noviembre helado.

Poco a poco, gracias a la ayuda de un equipo para promover y ayudar a nuevas empresas, llamado La Garrotxa Leader, ubicado en Olot (ahora Adrinoc), donde nos envió la Oficina de Promoción Económica municipal de Manlleu, volvimos a animarnos y emprendimos un camino pionero hacia el turismo sostenible. Pedimos permiso para construir la nueva ala, que mi marido, Joaquim Abey, ya había previsto que sería necesaria para hacer viable el negocio, y, después de seis años más de papeleo, primero nos dieron permiso de turismo mientras estábamos fuera de vacaciones, y luego, durante el mismo año, finalmente obtuvimos el permiso de planificación en octubre de 2006 para construir la parte nueva.

Lo que iba a ser una casa familiar con casitas para alquilar terminó siendo mucho más, y a un coste considerable, tanto desde el punto de vista financiero como emocional. A veces me pregunto si L'Avenc resultante habría sido tan grande si las cosas hubieran sido más suaves. El hecho es que ahora hemos creado un lugar con una perspectiva innovadora que atrae a huéspedes que disfrutan de su autonomía y de este impresionante rincón del mundo, donde los problemas disminuyen gracias a la perspectiva de las vistas del acantilado, y donde las nubes se ven desde arriba. Los vencejos vuelan cortando el viento, y los buitres y águilas se elevan tan cerca que se puede oír el movimiento de sus alas. Ellos sí que viven en el presente. Nada es tan importante. Esperamos que L'Avenc dé tranquilidad a todos los que vengan y siempre sea cuidada para personas de paz.

Finalmente, querría animar a las autoridades locales y centrales a hacer que la toma de decisiones y el permiso de planificación para el solicitante de un proyecto sean trámites más justos y fáciles, contribuyendo a suavizar las dificultades que invariablemente encontrará en el camino. La sociedad necesita iniciativa privada, y las ruinas históricas necesitan cuidado, amor e inversión. El sector público y el privado deben trabajar juntos para que el tiempo destinado a aprobar o rechazar un proyecto se acorte a ocho semanas, con el fin de ahorrar tiempo, energía y un estrés emocional innecesario.

ABSTRACT

When one comes across an ancient house that literally speaks to you, if you are like I was at the age of 34, and like my husband, Joaquim Abey, then 39, you might well fall in love with it and become entangled, as a couple, in the project whatever the outcome. This is what happened in the 1980s when my brother, Matthew Parris, first came across L'Avenc on the path from Rupit to Tavertet. We bought the property from Joan Sarsanedas in 1997, who then became our master builder during the reconstruction and restoration of the original buildings and, what at the time seemed easy, became an uphill jog for many years to come. Our young family's life had changed forever and our three children were taken on a journey of no return for better or for worse. The house and cottages were restored literally only after many trials and tribulations but by 2004 work was done, although due to many difficulties and our lack of experience, it was obviously not going to be economically viable as a business. We had already spent much more than intended and still had not obtained permission to open as a rural tourist self-catering accommodation for the 4 cottages. We realized we would have to make it into a larger enterprise to make ends meet. This difficulty in fitting into the bureaucratic framework of what was and what was not allowed went on and on, sapping us at times of our original energy and joy. Andrew Hubble helped us to connect the house to a renewable energy source as it had no electricity. Many other villagers and passers-by told us stories, brought us photos and generally kept our spirits up as the work continued. After a time, though, the owner of the neighboring farm, who had never liked us, cut off our water and we eventually had to take him to court after three years of no supply. A fog of difficulties seemed to be enveloping us and blocking out the bright crisp mornings that had shown us the views and beauty of this ancient house and site and that had captivated us that first frosty November.

Little by little, thanks to the help of an Olot-based team to promote and help new enterprises called La Garrotxa Leader (now Adrinoc), that we were sent to by Manlleu's municipal economic promotion department, we saw the light again and were set on a pioneering path towards sustainable tourism. We applied to build the new wing, which my husband, Joaquim Abey, had always envisaged as necessary to make the business viable, and after 6 more years of paperwork first we were given the go-ahead by the tourist board to open, while we were away ourselves on holiday, and then, during the same year, we were finally given planning permission in October 2006 for the new wing.

What was going to be a family home with cottages ended up being much, much more, and at quite a cost, both financially and emotionally speaking. I sometimes wonder whether the resulting Avenc would have been so large if things had

gone more smoothly. The fact is that now we have created a place with an innovative outlook and attract self-catering guests to enjoy this breathtaking corner of the world where problems diminish thanks to the perspective of the cliff views and to the clouds which are seen from above. Swifts soar by, cutting the wind, and vultures and eagles fly by so close you can hear the slow flap of their wings. Birds do live in the present. Nothing is that important. Our hope is that L'Avenc gives peace to all those who visit and that it should always be cared for by people of peace.

My final word is to encourage local and central authorities to make decision-making and planning permission for the applicant fairer and easier and to help smooth out the difficulties he or she will invariably encounter along the way. Society needs private initiative and historical ruins need care, love and investment. The private and public sector must work hand-in-hand and shorten the time to 8 weeks to receive an approval or rejection to save time and energy and to avoid unnecessary emotional stress.

*All that is gold does not glitter,
Not all those who wander are lost,
The old that is strong does not wither,
Deep roots are not reached by the frost.*

*Tot el que és or no sempre brilla,
No tothom que vaga va perdut,
El vell que és fort porta vida,
A les arrels profundes no hi arriba la gelada.*

J. R. R. TOLKIEN

INTRODUCCIÓ

Quan s'ha assolit un projecte, després d'un llarg procés, un s'adona del que ha aconseguit, i sovint, com un pres segregat, decideix no parlar de tot el que no ha estat just, o ha estat massa difícil. De vegades un s'oblida d'esmentar els que més han ajudat a empènyer, quan tot era pujada.

El meu germà Matthew Parris ha estat la pedra angular del projecte. Ell ens va animar a comprar la masia l'any 1997, ha estat inversor des de llavors i va recollir tot el procés d'aquest renaixement de l'Avenc de Tavertet en el seu llibre *A castle in Spain*. El meu marit Joaquim Abey, un romàntic de mena, qui sempre ha estimat la casa i el projecte; un home perseverant, tenaç i constant que ha lluitat amb mestria i saviesa, i avui, vint anys més tard, encara ho fa. El meu cunyat, en Francesc Abey, que ens va acompanyar amablement en el tram inicial del camí. Els nostres fills, Tammy,

Rodger i Christina, els quals han viscut a l'Avenc de Tavertet tota la vida i que han conviscut amb un entusiasme creixent la pressió d'uns pares amb una obsessió que no sempre deuen haver compartit. La meva mare, la Terry Parris, una dona extraordinària de noranta-tres anys, que viu en una masia aïllada i que ens ha ensenyat que mai no s'ha de tenir por. La meva germana, Deborah Parris, que ens va engrescar de bon començament i encara forma part del projecte, amb el mateix somriure encoratjador. L'Andrew Hubble, enginyer i amic anglès, que ens va conduir cap al món de les energies renovables amb destresa i constància. En Xavier Viladomat, que em va sorprendre de sobte en una reunió veïnal incòmoda, desmarcant-se de la crítica i donant suport al projecte. És un gran amic i un lliurepensador de debò. A tots ells els dedico aquest escrit.

Entre tots, i molts altres que no esmento aquí, per falta d'espai, hem donat nova vida a l'Avenc de Taver-

FIGURA 1. Camí de Tavertet a Rupit amb l'Avenc al fons. (Fotografia de Joan Vendrell.)

tet, un conjunt d'apartaments i casetes de muntanya ubicats dalt dels cingles de l'Avenc, al Collsacabra. També ho vull dedicar a aquells que un dia es van aventurar a iniciar un projecte i, després d'esforços, no van poder-lo tirar endavant, persones valentes anònimes que ajuden a forjar un país fort. Catalunya pot ser un país madur amb una legislació lleugera i flexible que protegeixi, estimuli i no atrapi.

TRENCANT ESQUEMES

Quan arriba un «il·luminat» amb una iniciativa és molt més fàcil ser caute o cínic que no pas neutre o obert a escoltar propostes noves. És natural, i fins i tot lògic, que s'agafi amb pinces qualsevol gran iniciativa, sobretot si no està massa definida en la seva fase embrionària. Fins a aquest punt, es pot entendre que les autoritats locals i governamentals vigilin de prop les restauracions de les masies. Dit això, el que necessiten els promotors és consell, suport i acompanyament. El prejudici, en el terreny individual o col·lectiu, és verí pur, i la passivitat és igual de perillosa perquè mata a poc a poc la iniciativa sana, tan necessària en aquests moments socioeconòmics.

La dita *All that glitters is not gold*, 'Tot el que brilla no és or', de Shakespeare, pot ser certa i útil en algunes situacions, quan cal desconfiar ateses les circumstàncies, però és trista com a filosofia. *Piensa mal y acertarás* ens diu un altre refrany tristament utilitzat per a ensenyar als fills a tancar-se al que és desconegut. Aquesta actitud portada a l'extrem ofega la intenció, es riu de l'atrevit, talla les ales a qui vol arrencar el vol. John R. R. Tolkien trenca esquemes girant la dita per

dir-nos *Tot el que és or no sempre brilla* i ens obre un món en què allò que és abandonat, llençat, obsolet o oblidat pot tornar a tenir vida. Tolkien, escriptor, poeta, filòleg i professor universitari anglès de principis del segle xx, que apreciava les llengües minoritàries com el gal·lès i abans que ningú es va adonar de la seva riquesa, inspira a confiar, escoltar i donar valor.

Amb els anys he sentit altres persones que ens han dit amb la boca petita que han abandonat un projecte a mig fer, que algú els ha desanimat, que tot plegat no valia la pena. A aquestes persones els vull dedicar la nostra experiència per subratllar la necessitat de valorar des del primer dia qualsevol espurna d'iniciativa.

ELS ORÍGENS

Sobre el prestatge dels cingles de Tavertet hi seu la masia de l'Avenc. Envoltada de boixos, alzines i roures ha vist sortir el sol per sobre l'Empordà i l'ha vist amagar-se darrera Monteis in comptables vegades. Des del dia que algú va posar la primera pedra i va donar-li vida, la lluna l'ha il·luminada milers de nits. Coneix la negra nit més bé que les guilles.

Text de Belinda Parris al llibre d'Alicia CASADESÚS, *Llauró*. 12 cites

La masia o casal de l'Avenc era un enclavament molt conegut situat als cingles de Tavertet, al Collsacabra, com un record del passat sobre un prestatge, parada obligatòria per als atrevits que passaven a peu abans que s'arreglés el camí. Era un lloc emblemàtic que acompanyava els cingles com si en formés part. No era ni església ni pic, però atreia l'excursionista com si ho

FIGURA 2. La porta adovellada del segle xvi. (Fotografia de Mercè Terricabras, 1996.)

FIGURA 3. L'Avenc va estar abandonada durant quasi cinquanta anys.

fos. Era un símbol de la importància de la vida rural catalana, de la bellesa arquitectònica sòlida i austera. Els més sorruts entraven i la intentaven conèixer des de dins: pols i foscor. Olor de fems, pixums dels animals del passat, un museu estàtic d'un estil de vida, anys de foc a terra. Panys trencats. Silenci i records.

En passar-hi nosaltres pel davant, com tants d'altres, ens vam demanar què hi feia una masia amb una façana tan esplèndida en un lloc tan remot i en un estat ruïnós. Se sabia que tenia dues parts, l'original (ara sabem que romànica, dels segles XI-XV), i l'ampliació i façana que van fer uns immigrants gascons (que ara sabem que correspon al segle XVI i que és considerada d'estil gòtic-renaixentista civil rural). Tota aquesta història es mantenia retinguda a la masia, gelosa ella del mal que li podrien fer si s'obris el camí a camions i furgonetes, grues i espavilats. Era una reina solitària, una joia empolsinada envoltada d'un regne clarobscur d'aranyes i ratolins.

El 8 de novembre de 1997 vam comprar el mas abandonat amb 4,5 hectàrees, sense aigua, sense llum i sense saber què hi volíem fer. Vam encetar diàlegs amb historiadors, amb ajuntaments, amb l'Arxiu Episcopal de Vic, i la informació sobre la casa va anar arribant com capítols d'una sèrie que enganxa. Començarem a fer-hi trobades musicals, animalistes i filosòfiques, implicant així la gent del territori, del Collsacabra, d'Osona i del món. Volíem viure l'aventura entre tots.

La masia ens va parlar des del principi. Era un enamorament de cap i de cor. Era un lligam intel·lectual entre dos éssers que es necessitaven. D'una banda, jo tenia ganes de saber més coses de la vida, amb els meus trenta-quatre anys, i volia integrar-me a Catalunya, però no sabia com. D'altra banda, la masia es trobava abandonada a l'atzar i buscava algú que l'estimés. Era un enamorament emocional perquè, volent-la salvar de l'oblit, ens faria riure, plorar, discutir, emocionar i desesperar.

Amb formació professional de mestra i una llicenciatura en lletres de l'Open University, tenia ansietat i incertesa de ser o no acceptada en el món acadèmic

osonenc, i l'ambició sana de demostrar al món que s'aprèn més quan quelcom és significatiu —com deia el psicòleg americà Carl Rogers— que no pas amb un llibre d'història i dates al davant. No vaig trobar l'entrada. En Matthew Parris, un conegut periodista en el món anglosaxó, tenia un toc de rauxa, com un anglès explorador que vol fer realitat un somni impossible. En Joaquim tocava més de peus a terra i s'ho mirava amb respecte, amb el bagatge d'un home empresari i coneixedor dels processos i materials de construcció, de la percepció del món en tres dimensions; en resum, del coneixement pragmàtic de tot allò que a mi em faltava. Tots tres ens complementàvem davant d'un objectiu comú. L'Avenc ens va enamorar a tots tres igual. El triangle estava tancat: en Joaquim hi posava la perspectiva, en Matthew, l'entusiasme etern i jo, l'obsessió.

Recordo sentir una vegada rere l'altra el Cànon de Pachelbel (dins el cap, a més del CD) i connectar aquella música disciplinada i formal al projecte desconegut que se'ns presentava. Recordo clarament l'ambient de la casa ruïnosa, feia una olor intensa però agradable. Tenia una personalitat profunda, no feia gens de por, clamava atenció i amor i, fins i tot, us ho puc jurar, la sentíem respirar a la nit, sentíem la pena i l'energia retinguda. Ho sé que ho sentíem, perquè, ara, després de vint anys, ja no la sentim. Ja no ens necessita? No ho sabem. Però continuarem escoltant-la.

EL ROMANTICISME D'UNA RUÏNA

Vam encarregar un aixecament de plànols, en què vam col·laborar, a dues estudiants de final de carrera d'aparelladors: la Laura del Río i la Neus Taribó. Així mateix, vam encarregar unes excavacions arqueològiques sota la cuina i darrere la casa a la Generalitat de Catalunya, liderades per l'Antoni Caballé i l'Assumpta Serra. Aquests encàrrecs ens van ajudar a sentir-nos més segurs del que anàvem a fer, més fermes i convençuts de salvar un mas, però, paradoxalment, a la vegada,

FIGURA 4. Sala renaixentista del segle xv. (Fotografia de Mercè Terricabras.)

«destruir una ruïna». Una ruïna que tothom estimava com a tal i que, en molts aspectes, preferien així; una ruïna que havia de ser la masia central d'una urbanització projectada la dècada dels vuitanta per tres empresaris de Manlleu, però que Tavertet va desestimar; una ruïna que altres també tractarien de salvar, com ara el nostre veí doctor Raimon Panikkar, Paradores de España i Jordi Pujol, amb diferents intents i iniciatives que, per diferents circumstàncies, no van prosperar. De tot això, però, no en sabem res aleshores. En aquell moment ens sentíem únics i especials en el repte que havíem decidit emprendre per amor.

De vegades tinc molta reticència envers aquells anys viscuts amb els nostres tres fills, molt joves en aquells moments. L'Avenc ens va absorbir de tal manera que durant bona part de la seva adolescència van quedar aparentment en un segon pla. Si bé és cert que no van competir mai amb la casa, sí que ho podria semblar per totes les hores que hi vam dedicar. La casa ens va triar amb tot el que comportava en termes de llibertat, ja que volia dedicar-hi bona part de la nostra vida, sense saber-ne realment el perquè. Soc conscient que aquest anhel ha arrossegat els altres i, de tant en tant, barrejat amb una enorme satisfacció, em sento trista pels moments perduts amb la família, quan haguéssim pogut ser més lliures i viure sense tan neguit.

LA SOLITUD: VISCUDA I VENÇUDA

La sensació d'adrenalina i felicitat era intensa en veure que la masia tornava a recobrar vida. Vèiem plens d'emoció com es renovaven les bigues, es reforçaven les parets, se sanejaven les escales i les teulades es re-

feien una a una. La masia quedava literalment sense sostre durant uns dies, i ens sostenia en un estat constant d'aventura joiosa i compartida.

No hi ha paraules per explicar la sensació de veure com els fusters i picapedrers de Rupit i Pruit materialitzaven tot el seu saber. Va ser gloriós el moment en què vam veure que el cablejat que s'amagava darrere les parets de la casa generava llum artificial als espais que mai no n'havien tingut. Metres de cables i tubs que donaven vida nova a un organisme adormit. Els tubs portarien l'aigua del pou de Rajols, i els cables connectarien les bateries de la llum produïdes *in situ* mitjançant plaques solars i, posteriorment, rere molts intents frustrats de permisos i burocràcia, gràcies a un molí eòlic.

Aquest va ser el final d'una era i l'inici d'una nova etapa, en què la casa ens protegia i resguardava del vent i del fred. Moments intensos i reconfortants a la vora del foc, compartint caliu, converses i moltes tasques de te.

Amb el pas del temps, però, aquesta ingènua felicitat esdevenia un sentiment més fosc quan ens vam sentir en el punt de mira i objecte de converses per part dels pobles veïns. Puntualment hi va haver persones que ens van dedicar temps, amabilitat i suport desinteressat: Rafel Ginebra, de l'Arxiu Episcopal de Vic; l'Ernest Gutiérrez, veí de Tavertet; el desaparegut Llorenç Torrado (que ens va deixar la seva col·lecció de llibres en record de l'amistat que vam forjar a la vora del foc de l'Avenc), i el més recent desaparegut amic, en Jordi Gumí, fotògraf i entusiasta d'aquesta terra. També guardem bons records de les desenes de visitants anònims que ens portaven fotos i històries que recordarem amb tendresa.

El projecte de restauració va ser «oficialment» inaugurat la nit de Sant Joan, l'any 2000, amb la presència de l'Àlicia Casadesús —artista de *land-art* de l'Esquirol—, en Joan Sarsanedas —mestre d'obres de Pruit— i el doctor Raimon Panikkar —filòsof resident a Tavertet—, encarregats del preciós bateig simbòlic de l'Avenc a la sala de la masia, que ja es podia trepitjar gràcies als inicis de la restauració. Llates gruixudes tallades de fusta de roure, com es feia abans, i bigues tallades a l'aixa. La sala estava il·luminada amb espelmes, com devia haver estat durant el segle XVI amb els constructors i picapedrers gascons celebrant la coberta. Un record místic que ens unia al passat remot i que ens recordava amb humilitat que la nostra presència és només una petita part de la història d'aquell indret.

Des del 2002 i fins al 2006, la sensació de solitud ens envaïa de tant en tant com una boira inquietant, i ens engolia. La sensació de desesperació va culminar quan el veí més proper ens va tallar l'aigua que arribava a l'Avenc en resposta a una multa ramadera que li havien imposat i de la qual ens va acusar. El tall va durar tres anys. Un tècnic d'Olot em va regalar en un gest de comprensió la novel·la *Solitud*, de Caterina Albert. Sort que no vaig tenir temps de llegir-la aleshores. Ara que sí que m'ha estat possible fer-ho, he pogut apreciar la tràgica història i adonar-me que en el fons només som una petita part d'una història molt llarga, forjada de persones i de llocs que arrossegueu altres històries, i m'ha permès pair el desconsol de molts d'aquells moments. Van ser els anys més durs que, amb perspectiva i maduresa, crec que feien falta per mimitzar-nos en el territori. El Collsacabra personifica un territori de pas, que posa a prova qui hi arriba: l'acull o el rebutja. Hem hagut d'aprendre també les regles del joc de viure a pagès, on no tot són flors i violes. He hagut d'aprendre que no hi ha una sola veritat, sinó moltes perspectives que donen lloc a diferents punts de vista. Els cingles ens permeten veure-ho tot amb distància. L'humor i la filosofia ens van donar suport per mantenir l'equilibri. No obstant això, l'aigua, essencial

per a viure, la vam haver de recuperar als tribunals amb la professionalitat de l'advocada Marta Rovira.

Durant aquells anys obríem la casa a qui passava per allà. La vam mostrar a centenars de visitants, intercanviàvem històries i fets, fèiem tertúlies i festes de Sant Joan obertes al públic. Convidàvem artistes, músics i poetes a compartir la seva creativitat amb aquelles parets de la sala que ens parlaven. En el fons, somniàvem que en algun moment alguna institució o organització ens oferiria el mateix i ens acompanyaria allargant la mà per assolir una fita junts. Una fita que jo m'imaginava amb una vessant més cultural que no pas turística. El camí, tanmateix, ens va portar cap al turisme sostenible quan vam tenir la sort de topar amb l'associació La Garrotxa Leader (ara anomenada Adrinoc, ubicada a Olot); aquesta trobada va ser just en el moment de construir el garatge soterrat, i fins avui.

L'actual Adrinoc era i és un equip jove, trencador i obert a idees noves. Hi vam arribar després d'unes sessions amb l'Oficina de Promoció Econòmica de Manlleu, amb la Montse Rafart, que em va instruir en la manera de portar una empresa i ens va presentar als premis de la Diputació. A la Garrotxa, ens van oferir ajuda tècnica en turisme, perspectiva, i la possibilitat d'optar a una subvenció europea per a excavar i construir el garatge soterrat; i, més endavant, per a portar a terme l'ampliació, amb un compromís ferm amb la sostenibilitat i les bones pràctiques.

Més enllà en el temps, a finals del 2007, vam conèixer la Fundació Catalunya Caixa (actualment, Fundació Catalunya-La Pedrera), que van comprar una part de la finca per protegir-la i millorar-la conjuntament en règim de custòdia compartida. Hi treballaven persones que s'emocionaven amb el projecte, com, per exemple, en Jordi Sargatal i en Miquel Rafa, i que ens encoratjaven a continuar un camí de protecció i millora de la biodiversitat junts.

Conèixer la Fundació Catalunya-La Pedrera va ser per a nosaltres un moment molt important de suport i reconeixement en la nova història de l'Avenc.

FIGURA 5. La pujada de Rajols, de camí a l'Avenc.

FIGURA 6. Garatge soterrat per ocultar-hi cotxes, material i maquinària; fresc a l'estiu, calent a l'hivern.

Durant aquells anys, vam desencallar la immobilitat amb la llicència de restauració i, amb l'ajuda de paletes restauradors i un picapedrer, vam convertir així les casetes en estatges per a caminants i estadants de cap de setmana. L'aixecament de plànols ens va donar la bona fortuna de conèixer l'arquitecte i professor Santi Canosa, cap d'estudis de les dues estudiants de la Universitat Politècnica de Catalunya, i ell ens recomanà contractar un arquitecte amb experiència en les rehabilitacions i els permisos corresponents. En Joan Sarsanedas, anterior propietari de l'Avenc, ens va presentar l'arquitecte Jordi Puig, coneixedor de la casa i del territori. Semblava que seria relativament fàcil obtenir la llicència per restaurar la masia i convertir els antics coberts en estatges, i que es tractaria d'un anomenat tècnicament *canvi d'ús*, però la realitat ens va sacsejar i ens va abocar en un laberint del qual no sortiríem fins sis anys més tard. La troca s'embolicava a poc a poc, indefensos i desprotegits, sense saber com avançar. Era necessari convocar una reunió formal amb tots els implicats en el procés. Era indispensable discutir la situació del moment en persona, congregats al mas. Malgrat la nostra insistència, aquesta trobada no va arribar mai. Novament sense èxit, vaig suggerir dirigir-nos al Departament d'Urbanisme, acompanyats de l'arquitecte municipal de Tàrragona, Cap dels esforços, però, no va servir per a alleugerir la situació de bloqueig.

Malgrat els obstacles, avançàvem amb tossuderia. Llavors ja teníem clar que ens enfocàvem més cap al sector turístic que no pas cap al cultural. Inicialment, el 2004, ens vam definir com a allotjament de turisme rural, format per un conjunt de masia i casetes. La masia era la residència familiar per a viure-hi amb els fills, i les casetes eren per a llogar als estadants. També teníem clar que volíem ocultar els cotxes dins un garatge subterrani.

Com més papers se'ns exigien i més negatives rebíem, més vàiem que els costos reclamaven un projecte de dimensions més grans per fer que l'esforç fos viable. Vam canviar d'arquitecte, en Lluís Jordà, coincidint

amb l'inici d'obres del pàrquing de dimensions i estructura trencadora. La nostra voluntat era preservar tan intacte com fos possible un paratge únic i màgic que se sostenia dalt dels núvols, al Collsacabra.

L'arquitecte Lluís Jordà, del Taller d'Arquitectura Sau, es va posar a treballar amb enginy, serietat i dedicació, i ens va permetre sortir del cercle viciós en el qual ens havíem vist atrapats. Va projectar la idea d'una piscina interior i una gran sala per a activitats dins l'ala nova, juntament amb el disseny dels set nous apartaments. L'objectiu fonamental del seu projecte era que la masia no perdés protagonisme i que l'ampliació imités tant la corba de la muntanya com les feixes naturals del terreny. El seu encert va ser entendre el que era urgent i essencial: acabar i obrir, just en un moment en què la restauració de la masia, la compra de contínues cisternes d'aigua per a les obres a conseqüència del tall inesperat, la lluita legal per aconseguir aigua de nou i les sol·licituds frustrades de permisos triplicaven el pressupost inicial, i feien perillar els ànims fins i tot dels més tossuts.

LA REFLEXIÓ

Si mirem els inicis amb perspectiva, ens podríem quedar amb l'actitud passiva, freda i distant per part d'algunes entitats administratives envers els projectes arriscats i les iniciatives innovadores. Seria fàcil pensar que aquesta falta de suport i proactivitat sorgeix en defensa de la mala praxis, la tendència a la corrupció, les contractacions a dit a canvi de favors, o com a mesura per a protegir-se dels projectes insostenibles o inviables que no veuran la llum. Com a filtre per a aquests supòsits, és comprensible. Em temo, però, que, moltes vegades, es tracta merament d'una actitud de passivitat i de l'oblit, a causa del poder, que l'Administració és la que hauria de treballar per als ciutadans, i no al revés. Una actitud que, d'una banda, neix per a estalviar-se maldecaps i potser també escolta veus mas-

sa discordants, i de l'altra, és mancada d'empatia, en aquest cas, per a qui sol·licita l'atenció, dedicació i suficient solvència gestora.

Mai no sabrem si l'actitud que vam rebre va ser intencionada. La cirereta del pastís va arribar quan el tècnic d'Urbanisme de la Generalitat a Barcelona em va escridassar per telèfon dient que el nostre projecte era una «aixecada de camisa». Encara ara, tot i entendre l'expressió, no sé a què es referia concretament. Amb qui parlava aquest home? On s'informava? Què esperava de nosaltres? Per què no ens venia a veure a l'Avenc? Estava atrapat dins les seves pròpies normes? El que sí que sé és que, anys més tard, la mateixa persona frenaria un petit projecte de construcció d'un mas a Manlleu, annexionat a una masia, per als fills dels pagesos que feien horta ecològica, al·legant que els seria més fàcil posar una granja intensiva nova de bestiar porcí que aconseguir permís per a fer una caseta per viure del camp tradicional. La mateixa família va acabar marxant de Manlleu, d'on eren amos, i ara són masovers a les Planes d'Hostoles.

En el cas concret de l'Avenc, va acabar esdevenint un pla especial urbanístic en què van haver d'informar favorablement dotze departaments de la Generalitat de Catalunya. Tots els informes eren favorables, però fins al 2006 no vam obtenir el vistiplau definitiu perquè molts departaments simplement no contestaven, o entre ells no es parlaven. Una vegada retrobat el finançament, iniciàvem per fi les obres el 10 d'octubre de 2010, amb una gran grua; i aquest cop sí, un *project manager*, un equip de paletes i proveïdors satisfets de trobar-nos, en un moment de plena crisi financera local i global. Més de dos anys més tard, sense haver tancat l'allotjament existent mentre feïem l'obra, obriem les portes de la part nova amb cua de reserves. Era el maig del 2013.

El que havia de ser una masia per a la família, amb casetes per a llogar, va acabar essent molt més, i a un cost financer i emocional que no ens esperàvem. De vegades em pregunto si el resultat hauria estat menys ambiciós si tot hagués estat més fàcil i fluid. No ho sabem mai.

La lluita és sovint producte de la frustració. Mirant el vol lent i sense esforç dels voltors quan surt el sol; sentint el pas dels ballesters, i les seves ales tallant l'aire, admiro i envejo com ells són conscients només del moment. Observant el capvespre tranquil·lament veig les serres de les Guilleries i el Montseny pintades en mil tons de blau, i m'adono que som, al cap i la fi, part d'un tot molt més gran, i força insignificants com a individus, i que, de fet, res no és tan important. Desitjo que aquests moments de pau els tinguin els estadants de l'Avenc. Espero que l'Avenc sempre sigui en mans de qui busqui la pau.

TOT BÉ, SI ACABA BÉ

Aquests vint anys d'aprenentatge ens han portat a apostar per un nou concepte de turisme, en què l'estadant no vol reproduir el confort de la ciutat, sinó veure, olorar i viure el camp i el bosc durant uns dies, i com més dies millor.

Ens ha portat a un nou concepte de benestar, en què tothom necessita trobar-se a gust. El client, sí, però el territori també, els pobles veïns, la cultura del lloc, els animals que ja hi són i els que podem estimular a venir augmentant així la biodiversitat; els que hi vivim i l'equip que hi treballa. El turisme, si ha de ser sostenible, ha de ser agradable. L'Avenc ens ha portat a conèixer, respectar i promocionar l'ecologia com l'única via possible per al futur. Ens ha ensenyat a creure en una manera de fer turisme que entén que els humans no som el centre del món. Estem molt agraïts pel reconeixement que hem rebut per la nostra iniciativa empresarial:

- Premi a la Millor Iniciativa Empresarial, de la Diputació de Barcelona (2004)
- Conveni amb la Fundació Catalunya-La Pedrera (2007)
- Eco Label Europea (2009)
- Premi de Turisme Responsable al Millor Allotjament Gran (2013)

FIGURA 7. Estat actual del conjunt arquitectònic amb l'aerogenerador sobre el Puig de la Creu.

Aquest turisme autònom fa possible una vida més lliure, sense el clàssic hotel d'àpats i gintònics. Un model de turisme que permet als clients explorar l'entorn, respirar i compartir l'experiència d'estar a més de 1.000 metres d'altura, amb la família i/o els amics. La màgia de gaudir d'un indret històric amb unes vistes increïbles. Tenim actualment més de quatre mil estadants a l'any i la xifra va *in crescendo*.

Hem format un equip motivat, engrescador i estable de set llocs de treball, col·laborant així a fixar població al territori en un format de turisme de poca petjada carbònica, allargant les estades i fent que els estadants comprin i mengin en els pobles de la vora. Una oferta que també és un servei al territori, ja que pretén tenir obert el màxim de dies i trencar l'esquema tradicional poc sostenible de la visita d'un dia el cap de setmana. Els ocells, els mamífers del bosc i les aranyes de la casa ens han ensenyat que és molt més lògic ser ecològic i que és l'única via de futur.

La taula 1 resumeix la cronologia de la història recent de l'Avenc.

TAULA 1

1997-2004	Compren el mas abandonat i iniciem estudis, i primeres actuacions. Restaurem les casetes i el mas.	Aixecament de plànols i excavacions. Tall d'aigua.
2000-2006	Pla especial per a l'ampliació.	Laberint burocràtic.
2004-2006	Construïm el garatge soterrat. Obrim les casetes al públic.	Plànols i permisos, judici de l'aigua. Mig trajecte.
2007-2008	Piscina.	Fi del bucle burocràtic.
2010-2013	Ampliació. Paletes i clients.	Obrim la part nova al públic.
2017	Consolidació.	Final del trajecte.

FONT: Elaboració pròpia.

UNES ÚLTIMES PARAULES

Crec que l'experiència ens atorga el dret d'una opinió amb l'únic objectiu d'aplanar el camí per a futures restauracions i projectes. El que jo diria a l'Administració és que cal crear un sistema amb criteris fermes que sigui àgil, flexible i amable, sense deixar de ser estricte i curós amb vista al compliment de normes intel·ligents i lògiques, per aplicar des de tots els ajuntaments o a Urbanisme, si el projecte hi arriba. Si pogués, proposaria a l'Administració que recollís les iniciatives i aportés el consell tècnic adient, creés una comissió oberta i transparent que inclogués tots els interessats, a més dels experts, i sobretot que visités els llocs, amb reunió dels experts, l'Administració local i els promotors i donés resolució per escrit en un termini màxim de vuit a deu setmanes per a totes les gestions. Als promotors ingenus com nosaltres els diria que busquin un far que els guïi des del primer dia i els representi una figura professional i experta, o un representant de l'Administració. Nosaltres no vam tenir més far que la casa, la llum de la qual encara ens acompanya. El camí l'il·luminaven tots aquells que vam anar trobant en la creuada que va començar un bon dia de tardor, el 1997, i que encara enguany, el 2017, continua sent aferrissada i fascinant.

Vint anys picant pedra, sí. De vegades, ferro fred.

Potser no hi tornariem, però, déu-n'hi-do, quina aventura!

BIBLIOGRAFIA

- ALBERT, Caterina (VÍCTOR CATALÀ) (2014 [1905]). *Solitud*. Barcelona: Grup 62.
- CASADESÚS, Alicia (2000). *Llauró: 12 cites: Art i natura al Collsacabra 1998/1999*. Vic: Eumo.
- PARRIS, Matthew Francis (2002). *A castle in Spain*. Londres: Penguin Books. [Reedicions, 2005 i 2012]
- SERRA I CLOTA, Assumpta (1990). *La comunitat rural a la Catalunya Medieval: Collsacabra (s. XIII-XIV)*. Vic: Eumo.
- SHIPPEY, Tom (2000). *J. R. R. Tolkien: Author of the century*. Harper Collins Publishers. [Reedició, 2001]